

Jaarverslag 2000

Recht op vertrouwen

Het fundamentele recht dat iedereen altijd advies en bijstand van een advocaat kan vragen, zonder de angst dat deze aan anderen doorvertelt wat hem in vertrouwen is meegedeeld, dient in een rechtsstaat onaantastbaar te zijn. De Europese en nationale wetgever hebben dit 'recht op vertrouwen' omgeven met waarborgen, kennelijk omdat aantasting ervan wordt gezien als een aantasting van rechtstatelijke waarden. De diverse wettelijke regelingen die vorm en inhoud geven aan de bouwstenen van het recht op vertrouwen, te weten de geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht van advocaten, zijn ook door de rechter steeds met respect geïnterpreteerd en toegepast. Van doorslaggevend belang is dat het recht op vertrouwen niet zozeer een advocatenrecht is, maar een recht van de rechtzoekende. Ongeacht of die een particulier is of een bedrijf.

Dit fundamentele burgerrecht wordt inmiddels bedreigd. Dat was tot voor kort ondenkbaar, ook voor het Europees parlement, dat in eerste lezing de voorgestelde selectieve meldplicht voor advocaten - opgenomen in een voorstel tot uitbreiding van de Richtlijn tegen witwaspraktijken (91/308/EG) - van de hand wees. Onder druk van de Ecofin-raad, waarin de Europese ministers van financiën samenwerken, werd echter een politiek akkoord bereikt dat tot gevolg heeft dat de Europese wetgever in tweede lezing opnieuw wordt geconfronteerd met een voorstel tot het opnemen van een meldplicht voor advocaten. Ondanks interventies van de Europese balies, de Orde zeker niet in de laatste plaats, zijn de voortekenen ongunstig. Mogelijk zal de meldplicht dankzij al het verzet wel beperkt blijven tot een ondergeschikt deel van de advocatenpraktijk. Maar dat neemt niet weg dat de dreigende invoering daarvan een grote nederlaag oplevert voor de rechtsstaat en voor de burger, tegenover nauwelijks daadwerkelijke winst voor de ministers van financiën.

Afgaande op publicaties in dag- en weekbladen zou men kunnen concluderen dat de Nederlandse advocatuur verdeeld is in verschillende kampen. De juist zo wenselijke pluriformiteit van de balie wordt ten onrechte geduid als bewijs van onderlinge strijd, door een enkeling zelfs als de voorbode van een schisma. Natuurlijk zijn er verschillen van opvatting waar het de praktijkuitoefening betreft, en natuurlijk is er concurrentie. De verschillen zijn echter tot op heden altijd oplosbaar gebleken en onderlinge concurrentie is inherent aan de vrije markt waarin verreweg de meeste advocaten opereren. Anders dan wel wordt beweerd is er meer wat advocaten bindt dan wat hen verdeelt. De wezenskenmerken van het beroep zijn onvoorwaardelijk van toepassing op (vrijwel) alle advocaten. In welk praktijk- of marktsegment de advocaat werkzaam is, speelt daarbij geen rol. Ook niet of hij nationaal of internationaal actief is en meer of minder procedeert. Alle advocaten vallen in wezen immers onder één grootste gemene deler. En daarmee bedoel ik de essentialia van het beroep: onafhankelijkheid, vertrouwelijkheid en partijdigheid.

Ronduit zorgelijk is het teruglopende aantal advocaten dat beschikbaar is in de gefinancierde rechtsbijstand. Dit 'aanboduitval' treedt op omdat de toevoegingvergoedingen nog steeds te laag zijn om een behoorlijk inkomen te genereren. Maar ook omdat de hoogconjunctuur in de juridische dienstverlening het uitwijken naar de betalende praktijk makkelijker maakt. En omdat de bureaucratie rondom de toevoeging langzamerhand een steeds grotere barrière vormt. De Orde en haar achterban zullen tijdig voldoen aan het verlangen van Justitie naar concrete kwaliteitscriteria voor de rechtshulp. De instrumenten die de kwaliteitsborging bevorderen zullen tijdig worden aangeleverd. De verhoging van de vergoedingen tot gemiddeld f 200 per uur mag daarom niet langer op zich laten wachten. Wij rekenen erop dat deze per 1 januari 2002 haar beslag vindt. Een dergelijke verhoging per die datum zal een wezenlijke en positieve invloed hebben op het 'aanbod' in de sector. Daarnaast blijven wij ook een constructieve bijdrage leveren in de langzamerhand noodzakelijke herstructurering van het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand.

De groei van de balie blijft onverminderd doorzetten. Voor de laatste voorjaarscursus van de Beroepsopleiding schreven meer dan 620 jonge advocaten zich in. Vorig jaar waren dat er 508. De Orde telt nu meer dan 11.000 leden. Deze groei wijst aan dat de behoefte aan bijstand door advocaten nog steeds toeneemt. Die bijstand kenmerkt zich over het algemeen door een hoge kwaliteit en door grote toewijding aan de belangen van de cliënt. De Algemene Raad bereidt zich langzamerhand voor op het 50-jarig Ordejubileum in 2002. Ongetwijfeld zullen wij dan veel aandacht besteden aan de taken en verantwoordelijkheden die advocaten in onze samenleving behoren te hebben. Doel en streven van de Orde zelf zijn het afgelopen jaar door de Algemene Raad 'herijkt' en tot uitdrukking gebracht in tien basisdoelstellingen. Zij lopen als een rode draad door dit jaarverslag heen.

M.W. Guensberg
algemeen deken

Wetgeving voor advocaten

De advocaat ontleent zijn bijzondere plaats in de samenleving aan de vertrouwensfunctie die hij heeft ten opzichte van de rechtzoekende. In de wet zijn hem bijzondere bevoegdheden toegekend en plichten opgelegd, zoals het verschoningsrecht en de geheimhoudingsplicht. De Europese witwasrichtlijn dreigt door de introductie van een meldplicht voor advocaten in advieszaken deze vertrouwensgaranties voor de rechtzoekende uit te hollen.

Recht op een vertrouwelijk advies

Er bestaat een grote kans dat in de loop van 2001 de Raad van de Europese Unie een voorstel aanneemt tot verruiming van de Europese Richtlijn (91/308/EG) ter voorkoming van witwaspraktijken. Tot dusverre hadden alleen financiële instellingen de plicht de autoriteit mededeling te doen over vermoedens van criminele geldstromen. Een wijzigingsvoorstel legt bij bepaalde transacties ook advocaten deze meldplicht op. Die houdt in dat de advocaat de justitiële autoriteiten buiten zijn cliënt om van zijn vermoedens op de hoogte moet stellen.

De Algemene Raad heeft de afgelopen periode geen mogelijkheid onbenut gelaten om te wijzen op de bedenkelijke gevolgen die dit voorstel heeft op de evenwichtsverhoudingen die er moeten bestaan in een rechtsstaat. Het recht van burgers of bedrijven op een volstrekt vertrouwelijk juridisch advies (bijvoorbeeld om op verantwoorde legitieme wijze orde op zaken te stellen daar waar witwasregels zijn overtreden) mag niet worden aangetast. En dat zou het geval zijn wanneer de advocaat als verlengstuk van het Openbaar Ministerie moet gaan fungeren.

De Algemene Raad heeft het Ministerie van Justitie en de Tweede Kamer op de gevolgen van het nieuwe voorstel gewezen. Daarbij heeft hij eraan herinnerd dat de Orde-richtlijnen (ter voorkoming van betrokkenheid bij criminele handelingen) al genoeg garanties bieden dat advocaten door hun cliënten niet worden misbruikt voor criminele activiteiten. De advocaat heeft immers een actieve onderzoeksplicht bij de aanvaarding van een opdracht. Hij moet de zaak neerleggen zodra aanwijzingen bestaan voor onregelmatigheden. Ook de nieuwe boekhoudverordening biedt extra controlemogelijkheden op de geldstromen via een advocatenkantoor. Tenslotte bracht de Algemene Raad in herinnering dat er geen enkele concrete aanwijzing bestaat over de mate waarin advocaten worden geconfronteerd met witwaspraktijken van hun cliënten.

Op de verslagdatum was de kwestie nog in behandeling bij het Europees Parlement. De Algemene Raad heeft met zijn zusterorganisaties in Zwitserland, Duitsland en Oostenrijk een gezamenlijk persbericht doen uitgaan waarin hij de meldplicht categorisch afwijst en heeft ook de Nederlandse leden van het Europees Parlement van zijn bezwaren op de hoogte gebracht. De Raad voor Europese advocatenorganisaties (CCBE) heeft inmiddels soortgelijke stappen ondernomen.

Wijziging Advocatenwet

Artikel 28 van de Advocatenwet geeft de Orde, meer in het bijzonder het College van Afgevaardigden, de bevoegdheid verordeningen vast te stellen in het belang van de goede uitoefening van de praktijk, of over de huishouding en organisatie van de Orde zelf. Het Ministerie van Justitie heeft in november van het afgelopen jaar een redactionele wijziging van dat artikel aan de Tweede Kamer voorgelegd in aansluiting op de intrekking door het College per 31 december 1999 van de Verordening Weduwen-, Weduwnaars- en Wezenpensioen. De Minister van Justitie achtte die wijziging een goede gelegenheid om in de toelichting op dat artikel een nadere uiteenzetting over de verordenende bevoegdheid van de Orde te geven. De Algemene Raad heeft zich daarmee kunnen verenigen omdat dat de gelegenheid schept nauwer aan te sluiten bij recente Europeesrechtelijke ontwikkelingen rondom de zelfregulerende bevoegdheid van beroepsorganisaties. Op 9 maart 1999 oordeelde Eurocommissaris Van Miert in een brief aan het EP-lid Thijssen dat het mededingingsrecht niet van toepassing is op 'echte tuchtregels', zoals beroepsregels die noodzakelijk zijn ter verzekering van de onpartijdigheid, de bevoegdheid, de integriteit of de verantwoordelijkheid van de beroepsleden en regels ter voorkoming van belangenconflicten en misleidende reclame of ter bescherming van het beroepsgeheim. Vervolgens kwam de Europese Commissie op 7 april 1999 met de beschikking dat de mededingingsregels geen rol spelen bij de meeste bepalingen uit de Gedragscode van het Instituut van Erkende Gemachtigden bij het Europees Octroobureau (EPI). Want die bepalingen hebben, aldus de Commissie, niet het doel de mededinging te beperken maar zijn nodig binnen de context die eigen is aan het beroep.

In de toelichting verwijst de Minister van Justitie nu naar de aanbeveling van de MDW Werkgroep Cohen om de Advocatenwet op het punt van de verordenende bevoegdheden van de Orde te herzien. Met de voorgestelde wijziging van artikel 28, aldus de toelichting, wordt de aanbeveling van die Werkgroep geïmplementeerd. Er is geen inhoudelijke wijziging van artikel 28 beoogd: er is gekozen voor een open norm. De nieuwe tekst geeft wel duidelijker aan dat het College van Afgevaardigden verordeningen vaststelt in het belang van de goede uitoefening van de

praktijk: "Er wordt voorgesteld op dit punt een gebiedende bevoegdheid op te nemen. (...) Met de voorgestelde wijziging wordt niet alleen recht gedaan aan de praktijk maar ook gewaarborgd dat in het belang van de goede uitoefening van de praktijk verordeningen worden vastgesteld (...). Het College van Afgevaardigden kan zelf beoordelen welke concrete verordeningen moeten worden vastgesteld in het belang van de goede uitoefening van de praktijk. De vrijheid van het College is echter niet onbeperkt. Bij de uitoefening van zijn bevoegdheid zal het College steeds het algemeen belang als referentiekader dienen te nemen. Bovendien mogen verordeningen niet verder gaan dan strikt noodzakelijk is om het gewenste doel te bereiken en mogen zij de marktwerking niet onnodig beperken. Bij de toetsing van verordeningen aan de wet en het algemeen belang zal hier nadrukkelijk aandacht aan worden besteed."

De Algemene Raad heeft het Ministerie van Justitie, onder verwijzing naar de EPI-beschikking in de brief van Van Miert, erop gewezen dat het mededingingsrecht niet in de volle breedte te doen heeft met de regelgeving van de Orde. Het type regels dat noodzakelijk is voor de essentie van het beroep van advocaat valt niet onder art. 85 lid 1 van het EG Verdrag en art. 6 van de Mededingingswet. De Algemene Raad is van mening dat het toezicht, zoals vastgelegd in art. 30 Advocatenwet in samenhang met art. 134 van de Grondwet, op deze (kern)gebieden van de Orde-regelgeving exclusief bij het Ministerie van Justitie ligt. Deze verantwoordelijkheid dient Justitie niet te delen met andere departementen of - na 1 januari 2003 - met de NMa.

Europese vestigingsrichtlijn

Sinds enige tijd kan iedere EU-advocaat zich onder zijn eigen beroepstitel (bijvoorbeeld: Rechtsanwalt, solicitor of avocat) in Nederland vestigen en daar de praktijk uitoefenen, ook op het gebied van het Nederlands recht. Hij moet zich daarvoor op een aparte lijst laten inschrijven bij de Raad van Toezicht in het arrondissement waar hij zich vestigt. Daarbij is hij onderworpen aan het Nederlandse gedrags- en tuchtrecht en aan dat van zijn eigen land. Na drie jaar kan de EU-advocaat de status van Nederlands advocaat verkrijgen, indien hij aantoonbaar aan de Raad van Toezicht dat hij "daadwerkelijk en regelmatig werkzaam is geweest in het Nederlandse recht met inbegrip van het gemeenschapsrecht". Hij wordt dan ook als zodanig ingeschreven op het tableau.

Dit alles is uitvloeisel van de Europese Richtlijn 98/5 die medio maart 2000 in de nationale (dus ook Nederlandse) wetgeving had moeten zijn opgenomen. Een voorstel van de Minister van Justitie om de Advocatenwet aan de Richtlijn aan te passen is op dit moment in behandeling bij de Tweede Kamer. Er bestaat nog een aantal onduidelijkheden. Zo is het niet zeker of een advocaat die zich schuldig heeft gemaakt aan een overtreding van het gedragsrecht daarvoor mag worden gestraft in zowel zijn land van herkomst als in Nederland. Ook zullen nog criteria moeten worden geformuleerd aan de hand waarvan de Raden van Toezicht kunnen bepalen of de buitenlandse advocaat zoveel ervaring met het Nederlandse recht heeft opgedaan dat plaatsing op het tableau gerechtvaardigd is.

Zodra de Advocatenwet is gewijzigd zal de Algemene Raad het College van Afgevaardigden een ontwerp-verordening aanbieden die een nadere uitwerking bevat van de wettelijke regels.

Mogelijkheden deken tot ingrijpen verruimd

De plaatselijk deken krijgt de mogelijkheid onderzoek te laten verrichten en voorzieningen te treffen op het kantoor van de advocaat die tijdelijk of blijvend niet in staat is de praktijk behoorlijk uit te oefenen, bijvoorbeeld door ernstige ziekte. Deze verruiming van de mogelijkheden voor de deken is het gevolg van een wijziging van de Advocatenwet die op 20 februari 2001 in de Eerste Kamer is behandeld. Ook op andere plaatsen wordt de wet op aandringen van de Algemene Raad verduidelijkt en vereenvoudigd, bijvoorbeeld op het gebied van de tuchtrechtspraak. De wetwijziging zal naar verwachting medio 2001 haar beslag vinden.

Orde-regels voor advocaten

De Orde heeft de bevoegdheid advocaten regels op te leggen in het belang van de goede praktijkuitoefening. Die verordeningen strekken ertoe dat de advocaat zijn vak kent, zijn praktijk goed heeft georganiseerd en zich in zijn doen en laten uitsluitend laat leiden door de belangen van zijn cliënt.

Paardensprong maakt samenwerking mogelijk met niet-juridische beroepen

De regelgevende bevoegdheid van de Orde, neergelegd in artikel 28 Advocatenwet, is beperkt tot de verordening. Daarnaast kent de Orde gedragsregels, oftewel normen die binnen de beroepsgroep als algemeen geldend worden ervaren en vervolgens, doorgaans door een commissie bestaande uit gezaghebbende advocaten op schrift zijn gesteld. Zij missen de bindende kracht van de verordening. Veel gedragsregels richten zich op de relatie tussen de advocaat en zijn cliënt. Zij raken daarmee de kern van de goede praktijkuitoefening (voorbeelden: vermindering van conflicts of interest, verbod van no cure no pay en commissie, geheimhoudingsplicht). Daarom heeft de Algemene Raad in het afgelopen jaar het College van Afgevaardigden voorgesteld een aantal van dergelijke regels onder te brengen in een nieuwe verordening. In zijn vergadering van maart 2000 heeft het College zich vooralsnog uitgesproken tegen dit voorstel. Een aantal woordvoerders uit het College wees op problemen die zouden ontstaan indien de huidige gedragsregels zouden worden gesplitst in 'A-regels' (verordeningregels) en 'B-regels' (wat zou overblijven van de gedragsregels). De Algemene Raad is voornemens in de loop van 2001 bij het College opnieuw de vraag aan de orde te stellen of een aantal voor de praktijkuitoefening vitale regels (bijvoorbeeld die welke voldoen aan de EPI/Van Miert-criteria, zie vorig hoofdstuk) dient te worden vastgelegd in een verordening.

Interdisciplinaire samenwerking

De advocaat mag zich in zijn doen en laten niet laten leiden door andere belangen dan die van zijn cliënt. Dat heeft consequenties voor de regels die behoren te gelden wanneer de advocaat zijn praktijk uitoefent in samenwerking met beroepsbeoefenaren wier regels op bepaalde punten strijdig zijn met die van advocaten. De Samenwerkingsverordening 1993 staat een volledige integratie van de beroepspraktijk daarom alleen toe met andere juridische beroepsbeoefenaren, notarissen, belastingadviseurs en octrooigemachtigden. Het aangaan van samenwerkingsverbanden, oftewel geïntegreerde samenwerking waarin de deelnemers hun winst of de zeggenschap in de organisatie met elkaar delen, is niet toegestaan met beoefenaren van niet-juridische beroepen. Lossere vormen van samenwerking zijn wel geoorloofd om tegemoet te komen aan de verlangens van een aantal organisaties waarvan accountants deel uitmaken. De Algemene Raad heeft het 'paardensprongmodel' ontwikkeld. Dit biedt advocaten de mogelijkheid om een samenwerkingsverband aan te gaan met belastingadviseurs die op hun beurt in een samenwerkingsverband opereren met accountants en/of andere niet-juridische beroepsbeoefenaren. Daarbij geldt de voorwaarde dat op geen enkele manier een samenwerkingsverband ontstaat tussen de advocaten en de niet-juristen (bijvoorbeeld omdat in feite sprake is van deling van winst of zeggenschap tussen de advocaten en de niet-juristen). Ook heeft de Algemene Raad samenwerkingsvormen toegestaan tussen advocatenorganisaties en organisaties van niet-juridische beroepsbeoefenaren die is gebaseerd op een Service Agreement. Ook daar geldt dezelfde stringente voorwaarde: geen deling van winst of zeggenschap tussen advocaten en niet-juristen.

Over de kwestie van geïntegreerde samenwerking met accountants is nog steeds een geschil aanhangig bij de Raad van State. In augustus 1999 stelde die een aantal prejudiciële vragen over de Europeesrechtelijke aspecten van de zaak aan het Europese Hof van Justitie. In december 2000 vonden in die zaak de pleidooien plaats. In deze zogeheten Nova-case staan grote belangen op het spel. Centraal daarbij is de vraag of een publiekrechtelijke beroepsorganisatie als de Orde de vrijheid heeft regels te stellen ter waarborging van de onafhankelijkheid van haar leden, ook als die (indirect) de mededinging beperken. Gezien het belang van de zaak zijn ook de regeringen van Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Nederland, Portugal, Zweden, Liechtenstein, de Europese Commissie en de Raad van de balies van de Europese Gemeenschap (CCBE) bij het geding betrokken. Naar verwachting zal de advocaat-generaal van het Europese Hof medio 2001 zijn standpunt over de zaak naar voren brengen. Een uitspraak van het Hof over de prejudiciële vragen is niet voor eind 2001 te verwachten.

IDS Werkgroep

In de loop van 2000 hebben de besturen van de KNB, de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs, het Koninklijk NIVRA, de Nederlandse Orde van Accountants Administratieconsulenten en de Algemene Raad van gedachten gewisseld over de mogelijkheid van harmonisatie van de eigen regelgeving op het gebied van de interdisciplinaire samenwerking zonder daarbij afbreuk te doen aan de essentiële kenmerken van iedere beroepsgroep afzonderlijk. Deze IDS Werkgroep stond onder voorzitterschap van mr. H.F. van den Haak, voormalig president van het Hof Amsterdam. De (grote) onderlinge verschillen die er tussen de beroepsgroepen bestaan stonden tot dusverre een gezamenlijke oplossing in de weg.

Evaluatie artikel 6

Richtlijnen ter voorkoming betrokkenheid

Advocaten die hun cliënt (bijvoorbeeld) bijstaan in strafzaken lopen het risico dat zij worden betaald met uit criminele bronnen verkregen geld. Zodra de advocaat vermoedt of weet dat het geld uit misdrijf verkregen is maakt hij zich in beginsel schuldig aan heling of aan het nieuwe misdrijf van witwassen. Een dergelijke betaling dient hij dan ook te weigeren. Om te vermijden dat advocaten op dit punt lichtvaardig zouden worden vervolgd is, na overleg met het College van Procureurs-Generaal, de navolgende richtlijn tot stand gekomen: "Voor zijn bemoeiingen terzake van noodzakelijke rechtsbijstand staat het de advocaat steeds vrij een honorarium of een voorschot daarop te ontvangen indien de aan die honorering ten grondslag liggende declaratie redelijk is en de betaling geheel giraal geschiedt" (artikel 6 tweede lid Richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen). Het College van Procureurs-Generaal heeft de Algemene Raad in 1995 meegedeeld een terughoudend opsporingsbeleid te zullen voeren ten aanzien van advocaten die deze regel in acht hebben genomen. De Minister van Justitie heeft medio 2000 de Tweede Kamer laten weten dat hij samen met de Orde de werking van de Richtlijn gedurende de laatste vijf jaar wil evalueren. Die evaluatie zal in 2001 zijn beslag vinden. De Algemene Raad heeft daaraan zijn medewerking toegezegd.

Aanpassingen Boekhoudverordening

Sinds 1999 moet de advocaat ervoor zorgen dat derdengelden (geld dat niet is bestemd voor de advocaat maar voor zijn cliënt of een andere rechthebbende) rechtstreeks aan de rechthebbende worden betaald en niet meer aan hem of zijn kantoor. Dat is de hoofdregel van de Boekhoudverordening 1998 die op 1 juni 1999 van kracht werd. Als die rechtstreekse betaling niet mogelijk is moet de advocaat ervoor zorgen dat de derdengelden meteen terechtkomen bij een stichting derdengelden. Extra garantie tegen misbruik of wegraken van der-dengelden is het 'tweehandtekeningenvereiste': voor elke betaling door de stichting derdengelden aan een ander is de handtekening van twee stichtingsbestuurders nodig.

Advocaten van kleinere kantoren hebben het afgelopen jaar via de Belangenvereniging van Ondernemende Advocaten (BOA) aangedrongen op afschaffing van het twee handtekeningenvereiste. Na overleg met de BOA is de Verordening op een aantal punten aangepast. De criteria voor de benoeming van stichtingsbestuurders zijn verruimd en de kantoorgenoot van de meetekende bestuurder is niet langer hoofdelijk aansprakelijk voor verdwenen gelden. Ook creëerde de Algemene Raad de mogelijkheid dat kleinere kantoren gezamenlijk gebruikmaken van een 'verzamelstichting'. Dat is vooral een goede oplossing voor de kantoren die geen substantiële derdengeldstromen kennen. De aanpassingen traden op 1 september 2000 in werking.

Centrale controle op naleving verordeningen

Er behoort efficiënt toezicht te zijn op naleving van de Orde-regels. Dat is de strekking van één van de tien basisdoelstellingen van de Orde. De controle op de naleving van de meeste verordeningen van de Orde ligt bij de Raden van Toezicht. Probleem daarbij is dat veel arrondissementen, vooral de kleinere, door hun beperkte middelen minder goed in staat zijn tot een werkelijk effectieve controle. De Algemene Raad zal dit jaar met een voorstel komen waarin met betrekking tot een aantal verordeningen de controle landelijk wordt uitgeoefend. Dat is bijvoorbeeld nu al het geval bij de Verordening op de Permanente Opleiding. Ook hoopt de Algemene Raad dat naburige Raden van Toezicht van kleine en middelgrote arrondissementen nauwer met elkaar gaan samenwerken, bijvoorbeeld door het oprichten van een gezamenlijk bureau.

De cliëntgerichte advocaat

De advocaat moet cliëntgericht zijn, dat wil zeggen: hij heeft een open oog voor de belangen van zijn cliënt en voor wat deze van hem als zakelijke dienstverlener verwacht. Veel cliënten kunnen de juridische aspecten van de dienstverlening niet volledig op hun merites beoordelen, maar zodra de service niet aan de verwachtingen beantwoordt ontstaan er snel klachten. De Algemene Raad moedigt kantoren aan deze in een vroeg stadium zelf met de cliënt op te lossen. In zes arrondissementen loopt een proef met de nieuwe Klachten- en Geschillenregeling Advocatuur.

Open oog voor belangen cliënt

Bij wijze van experiment startte de Orde medio 1999 met het pilot-project Klachten- en geschillenregeling Advocatuur in de arrondissementen Groningen, Leeuwarden, Assen, Zwolle, Den Bosch en Maastricht. De bedoeling van het nieuwe systeem is dat kantoor en cliënt zelf zoveel mogelijk klachten onderling oplossen. Daarvoor zijn goede cliëntgerichte klachtenprocedures nodig op de kantoren, inclusief de regel dat in een bepaald stadium de klacht niet wordt afgedaan door de behandelend advocaat maar door een speciaal daarvoor aangewezen functionaris of commissie. Door klachten in een vroeg stadium op te lossen ontstaan er minder geschillen, wordt de cliënt de vaak omslachtige weg via het tuchtrecht bespaard en kunnen de kantoren hun voordeel doen met het signaal dat er iets mis is met hun dienstverlening.

Geschillencommissie Advocatuur

Vindt de cliënt de klacht door het kantoor niet bevredigend opgelost dan kan hij zich wenden tot de Geschillencommissie Advocatuur. Die bestaat uit een rechter, een advocaat en een lid van een consumentenorganisatie. De Commissie is aangesloten bij de Stichting Geschillencommissies voor Consumentenzaken. Zij is bevoegd te oordelen over de kwaliteit van de door de advocaat geleverde diensten en de daarmee samenhangende financiële consequenties, zoals de hoogte van de declaratie. Bij toewijzing van de klacht kan zij een schadevergoeding toekennen tot een maximum van f 20.000. Ook kan zij de declaratie van de advocaat aanpassen. In 2000 steeg het aantal aan de proef deelnemende kantoren van 70 naar 91. Daaronder bevinden zich ook kantoren uit andere arrondissementen. Het is ook mogelijk klachten die langs de tot dusverre gebruikelijke weg bij de plaatselijk deken binnenkomen door te leiden naar de Geschillencommissie Advocatuur. De deken zorgt er dan voor dat cliënt en advocaat daarmee akkoord gaan in een akte van compromis. De eerste zaak die door de Geschillencommissie werd behandeld (in november 2000) kwam langs die weg tot stand. In het verslagjaar behandelde de Commissie in totaal zes zaken. Dit betekent waarschijnlijk dat sinds de start van het experiment de meeste kantoren de klachten zelf oplossen. De Algemene Raad is voornemens samen met het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum het experiment in de loop van 2001 te evalueren. Naar verwachting volgt in november 2001 een voorstel aan het College van Afgevaardigden over landelijke invoering.

Advocatentuchtrecht

Het advocatentuchtrecht blijft zijn eigen plaats behouden naast de nieuwe regeling. De tuchtrechter (per hofressort is er een Raad van Discipline, met het Hof van Discipline in Utrecht als appèlinstantie) beoordeelt niet zozeer de kwaliteit van de dienstverlening maar met name de betamelijkheid van het advocaten optreden. Daarop kan een tuchtrechtelijke sanctie volgen (waarschuwing, berisping, schorsing of schrapping) zonder dat dit de cliënt financiële voordelen biedt. Dit soort disciplinaire klachten kan men aanhangig maken bij de plaatselijk deken. Deze speelt vaak een actief bemiddelende rol, wat er in de praktijk op neerkomt dat lang niet alle bij de deken ingediende klachten terechtkomen bij de Raad van Discipline. In 2000 werden bij de Raden van Discipline 690 nieuwe zaken aangebracht. Van oudsher neemt de Orde de directe kosten van de tuchtcolleges voor haar rekening. De Algemene Raad is in overleg met het Ministerie van Justitie over een regeling waarin de kosten van de klachten- en geschillenregeling voor rekening van de Orde komen, en die van de tuchtrechtspraak voor die van Justitie. In afwachting daarvan heeft het Ministerie aangekondigd zijn bijdrage in de kosten van de tuchtrechtspraak te verhogen.

Op naar de tweede tranche

Rechtshulp door advocaten moet bereikbaar zijn voor iedereen. Die Orde-doelstelling kan pas worden verwezenlijkt als genoeg advocaten beschikbaar blijven voor de verlening van gefinancierde rechtsbijstand. Het huidige peil van overheidsvergoedingen in toevoegingszaken staat daarvoor niet garant. De vergoedingen zijn vorig jaar verhoogd van gemiddeld f 125 naar f 154 per uur. Wil het rechtshulpaanbod door gekwalificeerde advocaten op het gewenste peil blijven dan zullen de vergoedingen per 1 januari 2002 (geïndexeerd) moeten worden verhoogd naar f 200 per uur. Voormalig staatssecretaris Cohen heeft aan die tweede tranche de voorwaarde verbonden dat nadere kwaliteitseisen worden gedefinieerd voor de praktijkuitoefening door toevoegingsadvocaten.

Rechtshulp bereikbaar voor iedereen

De Algemene Raad heeft het afgelopen jaar een hoge prioriteit gegeven aan de formulering van kwaliteitseisen voor toevoegingsadvocaten. Zo is er een kwaliteitstoets ontwikkeld die de kantoren is staat stelt intern na te gaan of zij de Verordeningen naleven, of elke advocaat in het kader van de Permanente Opleiding de nodige cursussen heeft gevolgd, hoe het gesteld is met de verschillende aspecten van de kantoororganisatie en/of de nodige 'kwaliteitszorginstrumenten' worden gehanteerd. Voorbeelden van dat laatste zijn het uitvoeren van klanttevredenheidsonderzoeken, het maken van procesbeschrijvingen binnen het kantoor en intervisie. Bij intervisie stellen kantoorgenoten zich van de kwaliteit van elkaars werk op de hoogte. Sluitstuk op het kwaliteitszorgsysteem is een, onder verantwoordelijkheid van de Raden van Toezicht uitgevoerd, stelsel van intercollegiale toetsing waarbij inhoudelijk op de door advocaten verrichte werkzaamheden wordt ingegaan en er een steekproefsgewijze controle (audit) plaatsvindt op daadwerkelijke naleving van de kwaliteitseisen.

De stichting SKiR (Steunpunt Kwaliteitszorginitiatieven Rechtsbijstand) helpt bij de ontwikkeling van de kwaliteitszorginstrumenten. In 2001 zal zij met de Orde een proefproject opzetten waaraan vijf Bureaus Rechtshulp en vijf advocatenkantoren deelnemen. Daarbij zullen de bovengenoemde kwaliteitszorginstrumenten worden ingezet. De Orde en het SKiR zullen ook gezamenlijk een opleiding van advocaten ontwikkelen die de audits gaan uitvoeren. Eind 2001 zijn de eerste advocaat/auditors beschikbaar. De Algemene Raad streeft ernaar uiteindelijk het beschreven kwaliteitszorgsysteem ingang te doen vinden op alle advocatenkantoren.

Nu de zaken zo staan zullen de uurvergoedingen per 1 januari 2002 moeten worden verhoogd tot gemiddeld f 200. Die verhoging zou in elk geval moeten gelden voor de kantoren die aan het nieuwe kwaliteitszorgsysteem deelnemen. Daarvoor zal de Minister van Justitie nog dit jaar de nodige budgettaire ruimte moeten creëren. Dat heeft de Algemene Raad de staatssecretaris maart 2001 laten weten. Langer uitblijven van deze verhoging zou onder andere tot gevolg hebben dat de kantoren worden geconfronteerd met de extra kosten die voortvloeien uit het kwaliteitszorgsysteem, zonder dat zij de daarvoor in het vooruitzicht gestelde vergoeding ontvangen. Het systeem zou daardoor geen reële kans van slagen krijgen en het aanboduitval zou zich verder doorzetten.

Toekomst gefinancierde rechtshulp

Het Ministerie van Justitie onderzoekt de noodzaak van reorganisatie van het gefinancierde rechtshulpstelsel. Een externe organisatie-adviseur bracht het afgelopen jaar een rapport uit over de mogelijkheid dat door of namens de overheid grote aantallen zaken worden uitbesteed aan kantoren. De Algemene Raad heeft erop gewezen dat van aanbesteding geen sprake kan zijn omdat in de meeste gevallen de cliënt zich rechtstreeks wendt tot de advocaat van zijn keuze en de overheid hierop geen invloed uitoefent. Wel acht de Algemene Raad het mogelijk dat overheid en advocatenkantoren 'bulkcontracten' met bijzondere tariefafspraken aangaan. Het Verwey-Jonker Instituut bracht onlangs op initiatief van de Raden voor Rechtsbijstand een rapportage met toekomstverkenningen uit over de gefinancierde rechtshulp. De burger zou zich voor een verzoek om rechtsbijstand moeten melden bij een 'Stichting Loket' die de zaak, indien eenvoudig, zelf afhandelt of de rechtzoekende doorverwijst naar een advocaat of andere rechtshulpverlener. De huidige Bureaus Rechtshulp zouden zich in de visie van het Verwey-Jonker Instituut moeten ontwikkelen tot advocatenkantoren. De Algemene Raad acht, gelet op de bestaande wet- en regelgeving, dit laatste alleen mogelijk indien de besturen van de Bureaus Rechtshulp volledig uit advocaten bestaan. Bovendien kunnen de verwijfsfunctie en de financiering van de rechtshulpverlening niet in één organisatie zijn verenigd. De Algemene Raad zal het overleg over een nieuwe structuur in de loop van 2001 voortzetten.

Goede wetgeving en rechtspleging

De Orde draagt met adviezen bij aan goede wetgeving en rechtspleging. Navraag bij de 'ontvangers' van de Orde-adviezen (Ministerie van Justitie, Tweede Kamer) wijst uit dat de praktijkgerichte inbreng van de Orde-adviescommissies op prijs wordt gesteld. De Orde zou er wel goed aan doen, aldus de respondenten, indien zij vaker haar standpunt naar voren zou brengen in aangelegenheden die niet primair de belangen van de advocatuur betreffen.

Ordeadviezen op prijs gesteld

In september 2000 heeft de Algemene Raad in een brief aan de Tweede Kamer kritische kanttekeningen geplaatst bij twee wetsvoorstellen (Wet Organisatie en Bestuursgerechten en Wet Raad voor de Rechtspraak) die leiden tot een ingrijpende reorganisatie van de rechterlijke macht. In de plannen staat 'integraal management' centraal. Daarmee wordt bedoeld dat het beleid met betrekking tot de organisatie van de rechtspraak en dat met betrekking tot de rechtspraak zelf op elkaar worden afgestemd. Daardoor ontstaat het gevaar dat onder omstandigheden de belangen van de rechtspraak ondergeschikt zouden kunnen worden gemaakt aan de belangen van een goede organisatie. Iedere mogelijkheid om direct of indirect invloed uit te oefenen op de behandeling van concrete zaken is strijdig met de voor onze rechtsstaat essentiële scheiding der machten. Het feit dat de leden van de Raad voor de Rechtspraak tijdelijk (voor een periode van zes jaar) worden benoemd en voor benoeming, herbenoeming, schorsing en ontslag afhankelijk zijn van een voordracht van de Minister biedt in dit opzicht onvoldoende waarborgen tegen ongewenste inmenging.

De Algemene Raad zet ook vraagtekens bij de positie van de 'president nieuwe stijl' bij rechtbanken en hoven. In het wetsvoorstel wordt de vice-president tijdelijk voorzitter van het bestuur van het gerecht, met de titel van president. Het verdient de voorkeur de president oude stijl te handhaven. Diens benoeming was tot dusver voor onbepaalde tijd. Hij is daardoor (met name bij de rechtbanken) boegbeeld van zijn gerecht en geniet bij de overige leden daarvan een vertrouwenspositie die door een tijdelijk voorzitter niet of onvoldoende zal kunnen worden bereikt. Met dit alles wordt afbreuk gedaan aan het naar behoren functioneren van de gerechten.

Een bloemlezing uit de overige dit jaar uitgebrachte adviezen:

Over het verschoningsrecht van de mediator:

succesvolle 'mediation' is alleen mogelijk indien een vertrouwensrelatie bestaat tussen 'mediator' en partijen. Daarom moet een wettelijk verschoningsrecht worden geïntroduceerd voor zowel de advocaat-mediator als alle anderen, op voorwaarde dat deze wel behoren tot een gereguleerde beroepsgroep die kwaliteitseisen stelt en beschikt over eigen gedragsregels en een eigen tuchtrecht.

Over de mogelijkheid van het vorderen van gegevens uit de telecommunicatie:

door de ontwikkeling in de telecommunicatietechniek is onvoldoende duidelijk welke gegevens op basis van het strafprocesrecht kunnen worden gevorderd van de openbare telecommunicatienetten en -diensten. De Algemene Raad juicht een duidelijkere normering toe. Het nieuwe wetsvoorstel is echter zo geformuleerd dat verkeersgegevens over communicatie met advocaten onderwerp van onderzoek kunnen zijn. Dit betekent een onaanvaardbare aantasting van het beroepsgeheim. Het voorstel moet daarom worden aangepast.

Over het verstrekken van strafrechtelijke persoonsgegevens uit het strafdossier:

In het voorstel kunnen derden met een gerechtvaardigd belang de beschikking krijgen over deze gegevens dit ter beoordeling van het OM. De Algemene Raad is van mening dat dit criterium niet voldoende is geconcretiseerd. Bovendien heeft het OM niet de middelen om een verzoek om informatie op zijn juiste merites te beoordelen. Ook kent een bezwaar/beroep tegen een besluit tot informatieverstrekking geen schorsende werking. In deze vorm is het wetsvoorstel onacceptabel.

Wijziging regeling DNA-onderzoek:

Tot dusverre mag een DNA-onderzoek aan celmateriaal alleen plaatsvinden met het doel DNA-profielen te vergelijken. Het voorstel strekt ertoe ook uiterlijke persoonskenmerken van een onbekende verdachte vast te stellen, zoals geslacht, ras of bevolkingsgroep. Die laatste kenmerken zijn niet met zekerheid vast te stellen. Daarom acht de Algemene Raad de regeling op dit punt prematuur. Het is beter eerst de resultaten van internationaal DNA-onderzoek af te wachten.

Kosten bestuurlijke voorprocedure:

De Algemene Wet Bestuursrecht (AWB) kent geen regeling voor vergoeding van kosten van rechtsbijstand gemaakt in de bestuurlijke voorfase. De burgerlijke rechter acht deze kosten in beginsel vatbaar voor vergoeding, de

bestuursrechter vaak niet of nauwelijks. De Minister van Justitie wil in een nieuw wetsvoorstel de kosten van de voorfase alleen voor vergoeding in aanmerking laten komen indien het bestreden besluit door "ernstige onzorgvuldigheid in strijd met het recht" is genomen. Alleen de bestuursrechter zou bevoegd zijn daarover te beslissen. De Orde heeft de Vaste Kamercommissie van Justitie laten weten dat het voorstel onaanvaardbaar is. Het plaatst de overheid in een bevoorrechte positie. Bovendien is juridische bijstand juist in de voorfase onontbeerlijk. Het materiële bestuursrecht en het procesrecht zijn immers complex van aard, alleen in de voorfase kan een besluit geheel worden heroverwogen. Tenslotte is deskundige rechtsbijstand in veel gevallen noodzakelijk om de voorprocedure daadwerkelijk de wettelijk beoogde zeef functie te laten vervullen.

Een lijst van alle dit jaar uitgebrachte adviezen treft u aan in bijlage 1 van dit jaarverslag. De adviezen zijn in extenso te vinden op de Orde-website www.advocatenorde.nl.

Advocaten en samenleving

De Orde heeft tot taak haar leden goed op de hoogte te houden van haar reilen en zeilen. Maar ook moet zij, via de media of langs andere wegen, de samenleving op verantwoorde wijze voorlichten over de rol van de advocaat in het rechtsbestel. In de communicatie met de leden nemen *Advocatenblad*, *Vademecum Advocatuur* en sinds enkele jaren ook het *BalieNet* een belangrijke plaats in. De Algemene Raad streeft naar een betere publieke voorlichting over de rol van de advocaat in het rechtsbestel.

BalieNet en Ordewebsite: cruciale informatieverschaffers

Aan de publieke voorlichting over de rol die de advocaat in het rechtsbestel vervult kan nog het nodige worden verbeterd. Van oudsher is er in de media relatief veel aandacht voor de behandeling van strafzaken. Aangezien strafpleiters de bestaande publicitaire mogelijkheden veelvuldig benutten om aandacht te vragen voor de positie van hun cliënt, creëert dit een eenzijdig beeld. In werkelijkheid maken strafzaken immers nog geen 10% uit van de totale advocatenpraktijk. Bovendien bestaan er hardnekkige misverstanden over de inkomenspositie van advocaten en hun beschikbaarheid voor de rechtzoekende particulier. De Algemene Raad wil de komende jaren dit soort vertekeningen van het beeld zoveel mogelijk rechtzetten bijvoorbeeld door meer en stelselmatige voorlichting over het beroep in de media.

Ook middelbare scholieren komen in aanmerking voor een betere voorlichting over de rol van de advocatuur en de toekomstperspectieven die het beroep biedt. Op dit moment werkt de Raad aan de ontwikkeling van een onderwijsmodule voor deze sector. In opdracht van de Orde voerde een extern adviseur een onderzoek uit naar de haalbaarheid van een dergelijk plan. De resultaten daarvan zijn bemoedigend. Interactief onderwijsmateriaal, bijvoorbeeld een CD-ROM voor het vak maatschappijleer, kan het inzicht van de leerlingen bevorderen in het rechtsbestel, zodat zij een genuanceerd beeld krijgen van het advocatenberoep. Naar verwachting zal de onderwijsmodule in het begin van 2002 worden uitgebracht.

Recht en media

Het thema van de Orde-vergadering die in oktober 2000 plaatsvond in Rotterdam was recht en media. Minister van Justitie Korthals zei bij die gelegenheid dat de advocaat in zijn uitlatingen tegenover de media zich niet uitsluitend mag laten leiden door de belangen van zijn cliënt. Hij heeft als vertegenwoordiger van de rechtsstaat ook het algemeen belang te dienen en daarbij is terughoudendheid gepast, aldus de Minister. Algemeen deken Von Schmidt auf Altenstadt drong er in zijn laatste dekenrede op aan om de betrokkenheid van de burger bij het recht te stimuleren: "de privileges van de advocaat en de vrijheid van de pers staan niet op zichzelf, maar midden in een democratische samenleving die bestaat bij de gratie van de burger." De overige sprekers waren hoofdredacteur van de *Groene Amsterdammer* Martin van Amerongen en radiojournaliste Clairy Polak die beiden benadrukten dat advocaten ook dienen in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen en hun verantwoordelijkheid daarin en zich niet louter en alleen richten op hun cliënten.

www.alleadvocaten.nl

De nieuwe website, www.alleadvocaten.nl, van de Orde bevat het volledige adressenbestand van Nederlandse advocaten en biedt iedere rechtzoekende de mogelijkheid een advocaat te zoeken in de directe omgeving (of elders in Nederland). Selectie is mogelijk op:

- naam, kantoornaam of vestigingsplaats;
 - postcode (of een deel daarvan);
 - kantoren die deelnemen aan een gratis kennismakingsgesprek en/of aangesloten zijn bij de Geschillencommissie Advocatuur en/of deelnemen aan het project 'Rechtshulp op Maat'.
- Bij dit laatste houdt de advocaat bij de bepaling van het tarief rekening met de draagkracht van de rechtzoekende. De website is toegankelijk via de Orde-website, www.advocatenorde.nl, (onder de rubriek 'adressen') en *BalieNet*. Op *BalieNet* (onder organisatie/adressen) zijn de directe telefoonnummers en e-mail adressen beschikbaar.

De Ordevergadering 2001 vindt op 28 september plaats in Alkmaar. De middagsessie zal zijn gewijd aan het nieuwe procesrecht en levert daarom punten op in het kader van de Permanente Opleiding. Het nieuwe procesrecht zal dit jaar van kracht worden en heeft grote gevolgen voor de procespraktijk.

Advocatenblad en BalieNet onder één dak

De faciliteiten en mogelijkheden die elektronische media bieden krijgen een steeds grotere rol binnen zowel organisaties als ook de Nederlandse samenleving. Hoewel uit onderzoek blijkt dat de advocatuur nog achterloopt op

andere beroepsgroepen is zij bezig met een inhaalslag. De Algemene Raad acht informatieverstrekking en communicatie via elektronische media van groot belang voor een goede praktijkuitoefening. Dat is ook de reden dat zij er in 2000 voor koos het Advocatenblad en BalieNet onder te brengen bij één uitgever, Elsevier Bedrijfsinformatie. Deze samenwerking zal het mogelijk maken de huidige en de nog te ontwikkelen media beter op elkaar af te stemmen, zodat geïntegreerde en efficiënte berichtgeving aan advocaten mogelijk wordt. In de loop van 2001 zal een elektronische nieuwsbrief verschijnen die de spil zal vormen tussen het Advocatenblad en BalieNet, en die snelle informatieverstrekking aan advocaten mogelijk moet maken.

BalieNet

BalieNet speelt een belangrijke rol bij de informatievoorziening naar de leden van de Orde, fungeert als community voor de advocatuur en maakt beveiligd e-mailen mogelijk tussen advocaten onderling en hun relaties (nationaal en internationaal). Leden van de Orde komen in aanmerking voor een kosteloos, internationaal erkend, certificaat (VeriSign) dat hen toegang biedt tot onder meer juridische databanken (van de Orde en van derden), arresten van de Hoge Raad, en informatie van en over de Orde. Daarnaast zijn er vele nuttige koppelingen naar buitenlandse balies, specialisatieverenigingen en Raden van Toezicht. Vanaf september 2000 kwam eveneens het landelijk rolreglement beschikbaar op BalieNet. De proef in 1999 met het ontsluiten van de elektronische rolgegevens van de rechtbank Groningen, kreeg in 2000 een vervolg met die uit de arrondissementen Zwolle, Roermond en Utrecht. Naar verwachting volgen in 2001 de rolgegevens van Rotterdam. Het landelijk insolventieregister is vanaf medio 2001 te raadplegen voor alle advocaten met een BalieNet-certificaat. In de loop van 2001 zijn ook de jaargangen Advocatenblad elektronisch beschikbaar. In de toekomst wordt BalieNet verrijkt met opleidingsgegevens (waaronder afgeschermd toetsresultaten van stagiaires), nieuws, een rubriek 'vraag en antwoord' en een vacaturebank. Het BalieNet-certificaat biedt toegang tot BalieNet. Het certificaat, dat de browsers van Netscape en Microsoft ondersteunt, dient tevens als elektronische handtekening. Het certificaat is aan te vragen op www.advocatenorde.nl.

www.advocatenorde.nl

De Orde-website op internet is bereikbaar voor iedereen. De rechtzoekende kan hier een advocaat vinden en krijgt antwoord op vragen over de declaratiemethoden van advocaten, de verordeningen en gedragsregels, de reacties van de Orde op wetsvoorstellen en vele andere onderwerpen. De rubriek Opleiding geeft voorlichting aan studenten en scholieren over het beroep. Ook geeft de site een overzicht van de bestaande Ordepublicaties en vermeldt hij de nodige gegevens over de Algemene Raad, het Bureau van de Orde, de Adviescommissies en Specialisatieverenigingen.

Van cursusorganisatie naar kwaliteitsinstituut

De advocaat behoort zijn vak te kennen. Deze doelstelling staat hoog in het vaandel bij alle opleidingsactiviteiten van de Orde. De stageopleiding besteedt aandacht aan juridisch inhoudelijke aspecten van het vak, maar met name ook aan praktijkvaardigheden zoals getuigenverhoor, het houden van een pleidooi, onderhandelen en het opstellen van processtukken. Speerpunt van het beleid is dat de Orde de eerste fase van de Beroepsopleiding blijft organiseren. De overige opleidingsactiviteiten zal zij aan andere cursusorganisatoren uitbesteden. Gaandeweg ontwikkelt de Orde zich van cursusorganisator naar kwaliteitsinstituut.

Orde geeft richting aan profilering en specialisatie

In 2000 volgden 1024 stagiaires de Beroepsopleiding, 1100 de VSO cursussen van de Orde en 1940 de overige VSO cursussen. Vroegtijdige specialisatie komt binnen de beroepsgroep steeds vaker voor. De praktijk van veel stagiaires op hun kantoor komt nog maar gedeeltelijk overeen met wat zij nu op de Beroepsopleiding leren. De Algemene Raad acht het wenselijk de stageopleiding (Beroepsopleiding en VSO) aan te passen aan deze nieuwe ontwikkelingen. De stageopleiding-nieuwe-stijl zal naar verwachting eind 2002 van start gaan. Deze zal bestaan uit een Beroepsopleiding eerste fase en een Beroepsopleiding tweede fase. De toetsen in de eerste fase behouden het in de Advocatenwet geregelde civiel effect, dat wil zeggen indien deze na afloop van de driejarige stage niet met succes zijn afgelegd volgt schrapping van het tableau. De tweede fase mondt uit in een eindtoets. Sanctie op het niet succesvol afleggen daarvan is verlenging van de stage.

Beroepsopleiding eerste fase

De Beroepsopleiding eerste fase blijft voor alle stagiaires gelijk. Deze heeft tot doel de stagiaire de elementaire kennis en vaardigheden bij te brengen waarover een beginnend advocaat moet beschikken. Naast kennis van het procesrecht op civiel, strafrechtelijk en bestuursrechtelijk gebied leert hij de meer algemene vaardigheden, zoals het houden van een pleidooi, het opstellen van schriftelijke stukken, onderhandelen en bemiddelen. Ook zal voor eind 2002 de toetsing van de verschillende cursusonnderdelen worden aangepast. De organisatie en uitvoering van de Beroepsopleiding eerste fase blijven in handen van de Orde.

Beroepsopleiding tweede fase

De tweede fase van de beroepsopleiding stelt de stagiaire in staat zich op een aantal rechtsgebieden te profileren c.q. te specialiseren. De stagiaire stelt een keuzepakket samen van zes cursussen op twee of meer aan elkaar verwante rechtsgebieden. Hij kan kiezen voor een breed pakket met cursussen op basisniveau op verschillende rechtsgebieden, of voor een meer specialistisch pakket met verdiepte studie op één van de gekozen rechtsgebieden. De cursussen vormen de basis van 'leerlijnen', die doorlopen in de Permanente Opleiding (zie hieronder). De stagiaire kan bij de samenstelling van zijn pakket ook kiezen uit het cursusaanbod van de Permanente Opleiding. Hij moet daarbij wel rekening houden met de opleidingseisen van zijn plaatselijke Raad van Toezicht. De Algemene Raad voert op dit moment met de Raden van Toezicht overleg om tot grotere harmonisering van die plaatselijke opleidingseisen te komen.

Introductie stageplan

Een goede stageopleiding staat of valt met een goede begeleiding op het kantoor. Van een juiste afstemming tussen kantoorpraktijk en beroepsopleiding is op dit moment nog niet altijd sprake omdat de verschillende kantoorstages inhoudelijk sterk kunnen verschillen. De Algemene Raad ontwikkelt op dit moment een nieuwe aanpak waarin een verbeterde kantoorbegeleiding centraal staat. Daarin stelt de patroon aan het begin van de stage samen met de stagiaire een stageplan op voor de hele stageperiode. Zij geven daarin aan welke ervaring de stagiaire moet opdoen in de gekozen rechtsgebieden en hoe hij wordt begeleid. Over controle op daadwerkelijke naleving van het stageplan zal de Algemene Raad overleg plegen met de Raden van Toezicht. Het streven is dat ook dit eind 2002 in alle arrondissementen ingevoerd zal zijn.

Uitbesteding cursusorganisatie

Tot nu toe heeft de Orde de organisatie van keuzevakken in de beroepsopleiding en een groot deel van de cursussen in de voortgezette stagiaire opleiding (VSO) zelf verzorgd. De cursussen in de tweede fase van de beroepsopleiding zullen geheel worden uitbesteed aan derden. Essentieel hierbij is de kwaliteit van die externe onderwijsinstellingen. De Orde zal daarom van de uitbestede cursussen de inhoudelijke kwaliteitseisen moeten vaststellen. Ook zal zij ervoor moeten zorgen dat de cursussen van de verschillende cursusaanbieders onderling op elkaar blijven

afgestemd. Dat geldt ook voor de (juridische) cursussen die, in het kader van de Permanente Opleiding, een rol zullen gaan spelen in het leerlijnentraject.

Leerlijnentraject

Het systeem van de verplichte Permanente Opleiding van de Orde houdt in dat iedere advocaat na zijn stage per jaar zestien opleidingspunten moet behalen. In de meeste gevallen betekent dat het volgen van zestien uren opleiding bij door de Orde erkende cursusaanbieders. Binnen het kader van die verordening staat het de advocaat in principe vrij te kiezen met welke opleiding hij zijn punten behaalt. Door te voldoen aan die verplichting kan hij zijn vak bijhouden en zich specialiseren op één of meer rechtsgebieden. De Orde kent, op één uitzondering na, geen regels over specialisatie. Alleen de verordening op de publiciteit (artikel 5) verbiedt de advocaat publicitair tot uitdrukking te brengen dat hij over specialistische deskundigheid beschikt "tenzij de tot uitdrukking gebrachte deskundigheid op grond van de door hem verworven kennis en ervaring aannemelijk is". Advocaten die gespecialiseerd zijn op een bepaald rechtsgebied sluiten zich vaak aan bij een specialisatievereniging. Deze verenigingen opereren onafhankelijk van de Orde (zie opsomming bijlage 2). Eén van de vereisten voor het lidmaatschap van een dergelijke vereniging is vaak het met succes doorlopen van een specialisatieopleiding, die meestal onder auspiciën van de vereniging tot stand komt.

De Algemene Raad wil criteria ontwikkelen die de huidige open zestien puntennorm van de verplichte Permanente Opleiding verder concretiseren en daarmee meer richting geven aan profilering en specialisatie. Dat komt erop neer dat de advocaat per rechtsgebied meer informatie krijgt over welke opleidingspakketten hij moet volgen om dat adequaat te beheersen. Het aldus bereikte 'meso'-niveau vormt dan de basis voor het volgen van een specialisatiecursus. Per rechtsgebied ontstaan op die manier leerlijnen die de advocaat op weg naar profilering of specialisatie in een bepaald rechtsgebied moet doorlopen. De Algemene Raad zal begin 2002 concrete voorstellen hierover aan het College van Afgevaardigden voorleggen.

Naar een Bachelor-Master stelsel

De Nederlandse universiteiten zullen naar verwachting in 2002 het Bachelor-Master-stelsel invoeren. Dat betekent splitsing van de universitaire opleidingen in twee delen: een driejarig Bachelor-programma en een Master-programma waarvan de duur nog niet vaststaat. Alleen studenten met een Bachelor-diploma kunnen zich inschrijven voor het Master-programma. Dit tweeledige stelsel zou een belangrijke impuls kunnen geven aan de kwaliteit van het universitair juridisch onderwijs. Maar het werpt wel de vraag op welke opleidingseisen straks in concreto moeten worden gesteld aan juristen die zich als advocaat willen laten inschrijven. Artikel 2 van de Advocatenwet stelt de globale norm dat de meesterstitel verkregen moet zijn op grond van een met succes afgelegd examen "in het privaatrecht met inbegrip van burgerlijk procesrecht, het strafrecht met inbegrip van strafprocesrecht, alsmede in één van de volgende drie vakken: staatsrecht, bestuursrecht met inbegrip van administratief procesrecht, of belastingrecht". De Algemene Raad heeft zich steeds op het standpunt gesteld dat tenminste 140 studiepunten moeten zijn behaald in de door de wet genoemde vakken. Om uitholling van de kwaliteit van beginnende advocaten te voorkomen wenst de Raad met kracht vast te houden aan dit minimumvereiste. Bovendien vindt de Algemene Raad dat substantieel onderwijs op de gebieden civiel-, straf- of bestuursrecht nodig is in het Bachelor- en verdieping daarvan in het Master-programma. Dat laatste zou tenminste één en bij voorkeur twee jaar moeten duren. De universitaire opleiding kan zich het beste concentreren op juridische vakken. De specifieke beroepsvaardigheden horen in de mening van de Algemene Raad thuis in de Beroepsopleiding eerste fase van de Orde. Dit alles heeft de Algemene Raad in februari 2001 samen met de besturen van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie, de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak en het Genootschap voor Bedrijfsjuristen laten weten aan de Minister van Onderwijs en Wetenschappen.

Profiel van de Orde

Elke advocaat die in Nederland op het tableau wordt ingeschreven, wordt automatisch lid van de Nederlandse Orde en van zijn (of haar) plaatselijke Orde. Zowel de landelijke Orde als de lokale Orden zijn publiekrechtelijke lichamen. Hun bevoegdheden staan in de Advocatenwet (1952) geregeld. Artikel 26 van deze wet geeft de Algemene Raad en de Raden van Toezicht de opdracht "tot het nemen van alle maatregelen" die kunnen bijdragen tot de bevordering van een behoorlijke praktijkuitoefening door advocaten. Deze opdracht ligt ten grondslag aan alle activiteiten van de Orde. Een nadere uitwerking daarvan is te vinden in de tien Orde-doelstellingen die de Algemene Raad medio 2000 ontwikkelde.

De Orde wordt bestuurd door de Algemene Raad. Deze bestaat op dit moment uit 7 advocaat-leden, voorzitter is de algemeen deken. Een College van Afgevaardigden kiest de Algemene Raad. De (75) leden van het College worden op hun beurt gekozen door de leden van de negentien plaatselijke Orden. Elke plaatselijke Orde wordt bestuurd door een eigen Raad van Toezicht. Tussen de landelijke en plaatselijke Orden bestaat geen hiërarchische relatie, de laatste zijn autonoom. Wel stemt de Algemene Raad zijn landelijk beleid nauw af op het plaatselijke. Bovendien hebben sommige arrondissementen initiatieven ontwikkeld in de richting van informele grensoverschrijdende samenwerking. De Algemene Raad heeft in 1999 een onderzoek op dat gebied ondersteund. De Raad ontwikkelt mogelijkheden om de plaatselijke Orden desgewenst bij hun controlerende en andere taken meer assistentie te verlenen. Om het afstemmingsproces tussen plaatselijke Orden en de Nederlandse Orde te bevorderen hebben de meeste lokale deken ook zitting in het College van Afgevaardigden, waar veel van het landelijke beleid tot stand komt.

De taken van de Algemene Raad zijn verdeeld over een aantal portefeuilles. Zij hebben zonder uitzondering te maken met de functie van de Orde als publiekrechtelijk lichaam. Voorbeelden: het opstellen van verordeningen of andere regels voor advocaten, de zorg voor de tuchtrechtspraak, het adviseren van de overheid over nieuwe wetsontwerpen, de verbetering van de kwaliteit van advocatendiensten door voorlichting aan de kantoren, en opleiding.

Het beleid van de Algemene Raad wordt voorbereid en uitgevoerd door het Bureau van de Orde in Den Haag. Medio 2000 vond op het Bureau een reorganisatie plaats waarbij onder andere de afdelingen Rechtspraak en Communicatie werden samengevoegd. Ook deed een managementteam zijn entree, bestaande uit de algemeen secretaris en afdelingshoofden. Sinds 1999 wordt het personeel van het Ordebureau vertegenwoordigd door een Ondernemingsraad. Voor een overzicht van het Ordepersoneel zie hierna.

Jaarlijks presenteert de Algemene Raad het College een activiteitenplan voor het nieuwe jaar, met de daarvoor geraamde kosten. De uitgaven van de Orde worden voor een belangrijk deel gedekt door de financiële bijdragen van de leden. Die zijn gebaseerd op de hoogte van het praktijkinkomen. De minimumbijdrage is op dit moment f 300, het maximum f 1600 per jaar. Het College stelt die bedragen vast, evenals de raming, de jaarrekening en de verordeningen.

De doelstellingen van de Orde

De advocaat is onafhankelijk en integer

De advocaat kent zijn vak

De advocaat is cliëntgericht

De advocaat heeft zijn praktijk goed georganiseerd

Er is efficiënt toezicht op de naleving van de orderegels

Rechtshulp door advocaten is bereikbaar voor iedereen

De Orde draagt bij aan goede wetgeving

De Orde draagt bij aan goede en eerlijke rechtspleging

De Orde maakt de samenleving duidelijk wat advocaten doen en waarom

De Orde maakt de leden en de samenleving duidelijk wat de Orde doet en waarom

Samenstelling Algemene Raad per 1 april 2001

Portefeuilles Algemene Raad	Samenstelling Algemene Raad	Organisatie Bureau
Algemene Zaken (w.o. buitenland)	M.W. Guensberg Algemeen deken	F. Heemskerk (tot 1-5-2001) J.J.H. Suyver (na 1-5-2001) Algemeen secretaris A.K. Tellegen secretaris
Financiën & Organisatie	A.S. Fransen van de Putte Wvd. deken	J.D. Pronk Afdeling Financiën & Organisatie
Gefinancierde Rechtshulp/ Asielzaken/Advisering wetgeving	J.H.M. Nijhuis	
Beroeps- en Gedragsregels	J.H. Brouwer	Mw M.E. Veenboer Afdeling Juridische Zaken
Rechtspraak	G. J.L.F. Schakenraad	
Communicatie	W.K. van Duren	D. de Snoo Afdeling Rechtspraak/Communicatie
Opleiding	A. Gerritsen-Bosselaar	R.C.H. van Otterlo Afdeling Opleiding

Op 2 december 2000 trad P.J.M. von Schmidt af als algemeen deken. Hij werd opgevolgd door de waarnemend deken M.W. Guensberg. Per 1 april 2001 traden twee leden van de Algemene Raad af, te weten J.M.F.X. van Veggel (Amsterdam) en W.E. Merens (Rotterdam), respectievelijk portefeuillehouders Rechtspraak en Advisering Wetgeving.

Het College van Afgevaardigden verkoos op 30 maart 2001 G.J.L.F. Schakenraad (Eindhoven) als Mr Van Veggel's opvolger en W.K. van Duren (Leiden) als opvolger van Mr Merens.

Op 1 mei 2001 zal F. Heemskerk als algemeen secretaris worden opgevolgd door Mr J.J.H. Suyver. Mr Heemskerk vervulde deze functie 15 jaar. In september 2000 verliet E.E. Minkjan, hoofd Juridische Zaken, het Bureau. Zij werkte 22 jaar bij de Orde.

Samenstelling Bureau per 1 april 2001

Algemeen secretariaat

Mr. F. Heemskerk, algemeen secretaris (per 1 mei 2001: J.J.H. Suyver)
Mw Mr A.K. Tellegen, secretaris
Mw E.W. Langelaan, medewerker algemeen secretaris
Mw D.C. Ball, medewerker

Afdeling Financiën/Organisatie

J.D. Pronk, stafdirecteur
E.W.T. Oltmans, *coördinator financiën*
F. Hessing, *salarisadministrateur*
P.J.M. de Waal, *financiën*
Mw S. Hartman, *financiën*
Mw P.G.H.J. Knoester, *financiën*
Mw A.A. van Wingerden, *receptie/telefooncentrale*
Mw J.G. Knoester, *receptie/telefooncentrale*
Mw P.J. Eikelenboom, *interne dienst*
Mw P.S. Mascarenhas, *interne dienst*
Mw V.E.C. van der Steen, *interne dienst*

Afdeling Juridische Zaken/Public Affairs

Mw mr. M.E. Veenboer, hoofd
Juridische Zaken
Mw mr. P.J.I.M. Rademaker-de Boer, *coördinator regelgeving opleidingen*
Mw mr. M.B. van der Kleij, *public affairs*
Mw L.H. Mellegers, *secretariaat*
Mw W.M. Davis, *secretariaat*
Mw M. van der Pol, *coördinator secretariaat*

Afdeling Rechtspraktijk/Communicatie

Mr. D. de Snoo, *hoofd*
Mw mr. E.M. Jacobs, *projectmanager Helpdesk*
H.J.W. van den Bovenkamp, *IT en kwaliteit*
Mw mr. L.B. Vossenbergh, *projectmanager Klachten & Geschillen*
Mr. P.P.M. Vester, *Orde-databanken*
Mw N.M. van Doornik, *rechtspraktijk*
M.J. Goldman, *rechtspraktijk*
R. Lamberts, *rechtspraktijk*
Dr. J.A.K.M. Buskes, *coördinator communicatie*
Mw F. Jongmans, *communicatie*
Mw drs. E.M. Neuman, *communicatie*

Afdeling Opleiding

Dr. R.C.H. van Otterlo, *hoofd*
Mw mr. M.D. Vreugdenhil, *manager, vernieuwing beroepsopleiding*
Mr. P.H. Smits, *opleidingsmanager VSO/PO*
Mw drs. J.K. Boissevain, *Opleidingsmanager*
Mw E.M.L.F. Bloemen, *beroepsopleiding*
R.J. Boerhave, *permanente opleiding*
Mw M.A.M. Groenhuijsen, *beroepsopleiding*
Mw. C. Jalink, *vernieuwing beroepsopleiding*
Mw M. Jooren, *beroepsopleiding*
Mw M.J. Kuiper, *VSO*
Mw M. van der Linde, *VSO*

Financiën

Onderstaande Balans en Staat van baten en lasten zijn ontleend aan het financieel verslag 2000 dat door het College van Afgevaardigden werd goedgekeurd op 30 maart 2001. Uit de Staat van baten en lasten blijkt dat de inkomsten in het afgelopen jaar ruim 3 procent hoger waren dan geraamd. Dat was het gevolg van de sterkere stijging van het aantal advocaten, een gemiddeld hogere financiële bijdrage per advocaat en een hogere bijdrage van het Ministerie van Justitie in de kosten van de tuchtrechtspraak. De uitgaven bleven eveneens ruim 3 procent achter bij de raming. Van het positieve resultaat over 2000 zal het bedrag dat het normvermogen van de Orde te boven gaat aan de leden worden uitgekeerd in de vorm van een korting op de financiële bijdrage voor 2001. Onder normvermogen wordt verstaan 40 procent van een deel van de voor 2001 geraamde vaste kosten. De korting op de ledenbijdrage zal 8 procent bedragen, oftewel f 0,9 mln.

Balans per 31 december 2000

Bedragen x f 1.000

	2000	1999
ACTIVA		
Vaste Activa		
Materiële vaste activa	1.337	759
Financiële vaste activa	<u>4.054</u>	<u>4.054</u>
	5.391	4.813
Vlottende activa		
Vorderingen en vooruitbetaalde bedragen	1.507	1.600
Liquide middelen	<u>7.156</u>	<u>6.860</u>
	8.663	8.460
TOTAAL ACTIVA	14.054	13.273
PASSIVA		
Eigen vermogen	4.528	3.670
Fonds en voorzieningen	2.358	2.441
Overige schulden en vooruitontvangen bedragen	<u>7.168</u>	<u>7.162</u>
TOTAAL PASSIVA	14.054	13.273

Staat van baten en lasten over 2000

Bedragen x f 1.000

	Raming 2000	Uitkomst 2000	Uitkomst 1999
Baten			
Financiële bijdrage	10.025	10.540	9.901
Inkomsten uit opleidingen	9.078	8.773	8.382
Overige inkomsten	1.108	1.664	1.261
Rente inkomsten	370	366	394
TOTAAL BATEN	20.581	21.343	19.938
Lasten			
1.1 <i>Algemene Raad en College*</i>	257	296	288
1.2 <i>Bureaunkosten*</i>	2.066	2.033	1.927
1.3 <i>Algemene kosten en buitenland</i>	359	272	265
1. Algemene Zaken	2.682	2.601	2.480
2. Juridische Zaken	3.541	3.540	3.384
3. Rechtspraak/Communicatie	4.741	4.434	4.118
4.1 <i>Beroepsopleiding</i>	7.369	7.364	6.583
4.2 <i>Voortgezette Stagiaire Opleiding</i>	1.038	924	866
4.3 <i>Orde-cursussen</i>	820	600	741
4.4 <i>Verplichte Permanente Opleiding</i>	292	275	278
4.5 <i>Stagiaire-aangelegenheden</i>	91	89	109
4. Opleiding	9.610	9.252	8.577
TOTAAL LASTEN	20.574	19.827	18.559
Resultaat uit gewone activiteiten	7	1.516	1.379
Buitengewone baten	0	229	411
Resultaat	7	1.745	1.790
Resultaatbestemming			
Korting financiële bijdrage**	0	887	1.480
Toevoeging aan het eigen vermogen**	151	858	310
	151	1.745	1.790

* Na doorberekening naar de posten 2 t/m 5

** Uitkomst 1999 definitief, uitkomst 2000 onder voorbehoud

De balie in cijfers (per 31 december 2000)

Aantallen advocaten in Nederland

Arrondissement	Mannen	Vrouwen
Alkmaar	122	77
Almelo	141	68
Amsterdam	1.854	1.107
Arnhem	388	193
Assen	98	48
Breda	359	138
Dordrecht	108	60
Den Haag	794	492
Groningen	160	84
Haarlem	236	110
Den Bosch	439	188
Leeuwarden	125	44
Maastricht	266	99
Middelburg	96	32
Roermond	137	54
Rotterdam	866	512
Utrecht	623	384
Zutphen	163	82
Zwolle	190	96

Groei van de Balie

Jaar	Totaal
1920	877
1947	1.509
1970	2.063
1980	3.726
1985	4.975
1990	6.381
1995	8.264
1996	8.757
1997	9.252
1998	9.872
1999	10.406
2000	11.033

Jaarlijks beëdigde stagiaires

Arrondissement	1996	1997	1998	1999	2000
Alkmaar	16	10	12	11	12
Almelo	16	13	18	11	14
Amsterdam	187	211	262	281	299
Arnhem	36	41	60	36	57
Assen	4	11	11	19	14
Breda	37	28	34	31	34
Dordrecht	13	11	18	13	18
Den Haag	80	86	98	141	92
Groningen	16	13	13	13	13
Haarlem	15	25	19	19	25
Den Bosch	45	41	40	59	46
Leeuwarden	15	11	9	14	14
Maastricht	17	13	25	18	24
Middelburg	6	10	12	6	9
Roermond	8	17	14	17	23
Rotterdam	109	119	114	137	126
Utrecht	58	73	83	81	94
Zutphen	12	21	14	12	20
Zwolle	19	19	25	27	24
Totaal	711	777	881	945	958

Kantoren en kantooromvang

Aantal advocaten per kantoor *	1	2-5	6-20	21-60	>60	totaal
Alkmaar	35	29	8	0	0	72
Almelo	26	26	9	1	0	62
Amsterdam	313	171	69	12	11	576
Arnhem	80	56	14	7	0	157
Assen	20	25	8	0	0	53
Breda	71	61	20	1	0	153
Dordrecht	20	26	6	0	0	52
Den Haag	169	139	34	3	2	347
Groningen	41	33	8	1	0	83
Haarlem	55	45	15	1	0	116
Den Bosch	79	75	20	4	0	178
Leeuwarden	29	24	7	0	0	60
Maastricht	60	30	12	0	0	102
Middelburg	19	23	4	0	0	46
Roermond	22	28	10	0	0	60
Rotterdam	126	112	30	7	4	279
Utrecht	123	115	37	3	1	279
Zutphen	40	33	12	0	0	85
Zwolle	43	34	13	1	0	91
Totaal aantal kantoren	1.371	1.119	336	41	18	2.885
Totaal aantal advocaten	1.371	3.329	3.171	1.256	1.906	11.033

* In dit overzicht wordt een lokale kantoorvestiging als kantoor gerekend.

Bijlage 1. Samenvatting van de 26 wetgevingsadviezen

door de Orde uitgebracht in de periode van 1 maart 2000 tot 1 maart 2001

Tenzij anders vermeld zijn de hiergenoemde Ordeadviezen gericht aan de Minister van Justitie. De adviezen op het gebied van vennootschapsrecht zijn uitgebracht door de gecombineerde commissie vennootschapsrecht van de Orde en de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie. Alle adviezen kunnen worden opgevraagd bij het Bureau van de Orde (070 - 3353568) onder vermelding van datum en nummer. Zij zijn ook te vinden op BalieNet (www.balienet.nl) en op de Orde-website (www.advocatenorde.nl).

ARBEIDSRECHT

Concurrentiebeding

(30 mei 2000, nr. 297)

Het wetsvoorstel voorziet in de mogelijkheid een verzoek tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst te combineren met een verzoek tot ontheffing van het concurrentiebeding. De Orde kan zich vinden in deze gecombineerde procedure. Het verdient aanbeveling alle procedures met betrekking tot vernietiging van het concurrentiebeding met een verzoekschrift te laten aanvangen. Er is geen enkele grond om een appèlverbod in te stellen, ook niet in het geval de beschikking ook ontbinding behelst. Bij het toekennen van een vergoeding zou een onderscheid moeten worden gemaakt tussen situaties waarbij het beding voor de opzegging geschiedt, tijdens de opzegging of na het einde van het dienstverband.

Conceptwetsvoorstel tot wijziging van de artikelen 7:653 en 7:685 BW.

BESTUURSRECHT

Kosten bestuurlijke voorprocedure

Aan de leden van de Vaste Commissie voor Justitie in de Tweede Kamer (28 april 2000, nr. 292)

Het voorstel houdt in dat de kosten van rechtsbijstand in de voorfase alleen voor vergoeding in aanmerking komen indien het bestreden besluit door 'ernstige onzorgvuldigheid in strijd met het recht' is genomen. Alleen de bestuursrechter zou bevoegd zijn daarover te beslissen. Dit is onaanvaardbaar. Het plaatst de overheid ten onrechte in een bevoorrechte positie.

Wetsvoorstel wijziging van de Algemene wet bestuursrecht met betrekking tot de kosten van bezwaar en administratief beroep (*kosten bestuurlijke voorprocedures*) (27 024).

Wet samenhangende besluiten AWB

(9 juni 2000, nr. 298)

Het wetsvoorstel voorziet in een standaardprocedure voor coördinatie van besluitvorming bij samenhangende besluiten. Het is voor de burger van groot belang dat besluitvorming over meerdere samenhangende vergunningen, ontheffingen, subsidies en andere zaken zoveel mogelijk gecoördineerd verloopt. Dat begint bij een actievare voorlichting door het eerst benaderde bestuursorgaan. Ook coördinatie in de fase van bezwaar en beroep bij de bestuursrechter is wenselijk. De mogelijkheid om in bepaalde gevallen de rechtsbescherming tot één instantie terug te brengen is echter onaanvaardbaar.

Aanvulling van de Algemene wet bestuursrecht met een regeling over samenhangende besluiten (Wet samenhangende besluiten AWB I).

Uitbreiding procesregeling Bestuursrecht

Aan PVRO (programma versterking rechterlijke organisatie) project 'bestuursrechtelijke procedure' (14 juni 2000, nr. 299)

De procesregeling beoogt naast uniformering bij te dragen aan de verkorting van de procedure. Het concept bevat een aantal zeer strakke termijnen, waardoor partijen in bepaalde gevallen in problemen kunnen komen. Er moet ruimte zijn voor souplesse bij behandeling van uitstelverzoeken. Het is belangrijk dat de eigen gemachtigde de zaak ter zitting toelicht. Daarvoor zou een nadere voorziening moeten worden opgenomen.

Uitbreiding procesregeling Bestuursrecht.

BURGERLIJK RECHT

Herziening burgerlijk procesrecht

(24 oktober 2000, nr. 312)

Voor de verzoekschriftenprocedures inzake de Faillissementswet moet een afzonderlijk regime gelden. De overige bijzondere verzoekschriftprocedures kunnen wel onder de algemene regeling voor verzoekschriften worden gebracht. Ook de procedures bij het Haagse Gerechtshof met betrekking tot een verzoek tot uitkering uit het schadefonds voor geweldsmisdrijven zouden onder de algemene regeling moeten vallen.

Conceptwetsvoorstel aanpassingswet bij wetsvoorstel 26 855 tot herziening van het burgerlijk procesrecht.

OVERIG

Gefinancierde rechtsbijstand

(3 juli 2000, nr. 302)

Mede namens de VSAN, VSAA, VRN en de NVvR kan de Orde het conceptbesluit onderschrijven dat is opgesteld door de Staatssecretaris van Justitie naar aanleiding van het evaluatierapport van 16 december 1998 van de Wet op de Rechtsbijstand. Het concept neemt een aantal knelpunten voor rechtzoekenden weg. Zo wordt onder andere de regeling voor rechtsbijstand in cassatiezaken aangepast en rechtsbijstand voor de aanvraagfase in complexe vreemdelingenzaken mogelijk gemaakt.

Conceptbesluit houdende wijziging van het Besluit rechtsbijstand- en toevoegingscriteria en het Besluit draagkrachtcriteria.

Reorganisatie Rechterlijke Macht

Aan de vaste commissie voor Justitie van de Tweede Kamer (29 september 2000, nr. 311)

Iedere mogelijkheid om (in)direct invloed uit te oefenen op behandeling van concrete zaken is strijdig met de voor onze rechtsstaat essentiële scheiding der machten. Dat leden van de Raad voor Rechtspraak tijdelijk (voor een periode van zes jaar) worden benoemd en voor benoeming, herbenoeming, schorsing en ontslag afhankelijk zijn van een voordracht van de Minister biedt onvoldoende waarborgen tegen ongewenste inmenging. Het verdient ook de voorkeur de president oude stijl te handhaven, die voor onbepaalde tijd wordt benoemd.

De wetsvoorstellen Organisatie en Bestuur Gerechten (27 181) en Raad voor de Rechtspraak (27 182).

Verschoningsrecht van de mediator

(9 november 2000, nr. 313)

Succesvolle 'mediation' is alleen mogelijk indien een vertrouwensrelatie bestaat tussen 'mediator' en partijen. Daarom moet een wettelijk verschoningsrecht worden geïntroduceerd voor zowel de advocaat-mediator als alle anderen, op voorwaarde dat deze wel behoren tot een gereguleerde beroepsgroep die kwaliteitseisen stelt en beschikt over eigen gedragsregels en een eigen tuchtrecht.

FAMILIE- EN JEUGDRECHT

Verrekenbedingen

(11 mei 2000, nr. 295)

Bij echtscheidingsprocedures is het vaak onduidelijk hoe de verrekening uit te voeren. Het wetsvoorstel biedt algemene regels voor een verrekenbeding in huwelijkse voorwaarden. De afschaffing van het wettelijk deelgenootschap past in de nieuwe systematiek. Voor de waardering van het vermogen bij echtscheiding is volgens het concept niet het tijdstip van feitelijke verdeling bepalend, maar dat van indiening van het verzoekschrift. De Orde heeft hiertegen bezwaar gemaakt.

Wijziging van titel 8 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

STRAFRECHT

Verhoging strafmaat structurele discriminatie

(13 april 2000, nr. 290)

Het conceptvoorstel introduceert een hoger strafmaximum voor structurele vormen van discriminatie. Het is aan te bevelen in de Memorie van Toelichting tot uitdrukking te laten komen dat de uitbreiding van de strafbaarstelling vooral wenselijk is vanwege de bestrijding van rassendiscriminatie.

Conceptwetsvoorstel verhoging strafmaat structurele discriminatie door wijziging art. 137c, 137d en 137e Wetboek van Strafrecht.

Aanpassing ontnemingswetgeving

(28 april 2000, nr. 291)

Pluspunten van het wetsvoorstel zijn de loskoppeling van de vervangende hechtenis van de ontnemingsmaatregel en de mogelijkheid reeds bij de behandeling ervan de draagkracht te beoordelen. Nadelen: de derde te goeder trouw wordt onvoldoende beschermd en de toevoeging van art. 126d Sv is een vergaande inbreuk op de vertrouwenspositie van de advocaat.

Conceptwetsvoorstel tot wijziging en aanvulling van een aantal bepalingen in het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en de Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnis met betrekking tot de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel (Aanpassing ontnemingsmaatregel).

Van reclasseringsregeling naar wet op de reclassering

(27 april 2000, nr. 293)

Met dit wetsvoorstel wordt de Reclasseringsregeling 1995 vervangen door een wet. Het is toe te juichen dat de regeling in een wet wordt vastgelegd en dat het wetsvoorstel een volledige klachtenregeling bevat.

Stroomlijning procedure behandeling gratieverzoeken

(25 mei 2000, nr. 296)

Doel van het wetsvoorstel is te komen tot een snellere en doelmatiger afhandeling van gratieverzoeken. De eis dat gratieverzoeken alleen nog met een speciaal formulier kunnen worden ingediend is te stringent. Ook voldoende gedocumenteerde verzoeken moeten ontvankelijk zijn. Op dit moment kan alleen bij een onvoorwaardelijke geldboete van f 500 gratie worden gevraagd. De verhoging in het voorstel van deze grens naar f 750 in art. 558 eerste lid Sv is onvoldoende onderbouwd.

Wijziging van enige bepalingen van het Wetboek van Strafvordering en de Gratiwet (stroomlijning procedure behandeling gratieverzoeken).

Strafbaar cameratoezicht

(28 juni 2000, nr. 300)

Toenemend gebruik van camera's voor toezicht en beveiliging maakt het noodzakelijk de waarborgen ter bescherming van de persoonlijk levenssfeer uit te breiden. Herkenbaar maken van de aanwezigheid van beveiligingscamera's moet in alle gevallen verplicht worden gesteld. Ook bij het niet vastleggen van beelden, is sprake van een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer. Strafbaarstelling zou niet tot het vastleggen van beelden moeten worden beperkt. Daarom zou de term 'vervaardigen' in art. 441b WvSr niet moeten worden gewijzigd in 'vastleggen'.

Wetsvoorstel wijziging artikelen 139f en 441b Wetboek van Strafrecht (uitbreiding van de strafbaarstelling van het heimelijk maken van afbeeldingen van personen met een technisch hulpmiddel).

Herziening vonnissen en arresten op grond van uitspraken van het Europese Hof

(28 juni 2000, nr. 301)

Het voorstel geeft de veroordeelde, zijn advocaat en de procureur-generaal bij de Hoge Raad de mogelijkheid herziening te vragen wanneer het EHRM in een strafzaak een schending van het EVRM heeft vastgesteld. De procureur-generaal krijgt die mogelijkheid ook indien de beslissing van het Europese Hof geen vragen oproept die doorwerken in het Nederlands strafrecht. Dit laatste gaat in tegen het doel en de strekking van het verdrag en stuit op ernstige bezwaren. Op deze manier kan de herzieningsregeling, bedoeld als middel tot rechtsbescherming, verworden tot een instrument waarmee de Staat gemaakte fouten kan herstellen.

Conceptwetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht met het oog op de herziening van vonnissen en arresten op grond van uitspraken van het EHRM.

Bestrijding seksueel misbruik van kinderen

(4 augustus 2000, nr. 303)

Terecht streeft het ontwerp naar het voorkomen van seksueel misbruik en seksueel geweld in alle verschijningsvormen tegen kinderen. Het concept is daarom aanvaardbaar. Wel zijn enkele technische aanpassingen wenselijk.

Conceptwetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, Wetboek van Strafvordering en de Gemeentewet (partiële wijziging zedelijkheidswetgeving).

Vordering gegevens telecommunicatie

(31 augustus 2000, nr. 306)

Het conceptvoorstel beoogt tot een nauwkeurige afbakening te komen van gegevens die in het kader van een strafproces kunnen worden gevorderd van openbare telecommunicatienetten- en diensten. Het nieuwe wetsvoorstel is zo geformuleerd dat ook verkeersgegevens over communicatie met advocaten voorwerp van onderzoek kunnen zijn, hetgeen een onaanvaardbare aantasting van het beroepsgeheim.

Conceptwetsvoorstel en conceptbesluit tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en de Telecommunicatiewet in verband met het vorderen gegevens telecommunicatie.

Welke rechtbank is bevoegd?

(22 september 2000, nr. 309)

Het conceptwetsvoorstel beoogt tegemoet te komen aan de problemen die zich voordoen wanneer een zaak van een kernteam voor een andere rechtbank moet worden aangebracht dan van de behandelend officier. Dit is zinvol, maar er zijn wel enkele technische aanpassingen nodig.

Conceptwetsvoorstel wijziging Wetboek van Strafvordering betreffende de relatieve competentie in strafzaken.

Verstrekking van strafrechtelijke persoonsgegevens

(27 september 2000, nr. 310)

In het voorstel kunnen derden met een gerechtvaardigd belang de beschikking krijgen over persoonsgegevens uit het strafrechtelijke dossier. Dit is ter beoordeling van het OM. Het criterium 'gerechtvaardigd belang' is niet voldoende geconcretiseerd. Bovendien heeft het OM niet de middelen om een verzoek om informatie op zijn juiste merites te beoordelen. Ook kent een bezwaar/beroep tegen een besluit tot informatieverstrekking geen schorsende werking. In deze vorm is het voorstel onacceptabel.

Conceptwetsvoorstel houdende wijziging van onder meer het Wetboek van Strafvordering in verband met het verstrekken van strafrechtelijke persoonsgegevens aan een derde en van een vonnis of een arrest aan de verdachte en zijn raadsman of een derde.

Justitiële inrichtingen

(20 december 2000, nr. 314)

In dit conceptbesluit worden regels uitgewerkt voor jeugdige gedetineerden met betrekking tot scholings- en trainingsprogramma's, verblijfs- en behandelplannen, (proef)verlof en gedwongen geneeskundige handelingen. Het is goed dat in het conceptbesluit een beroepsmogelijkheid tegen medisch handelen is opgenomen. De procedure vergt echter veel van de jeugdige klager. Wanneer het het ondergaan van medisch handelen betreft, zou ook in tijdige en adequate rechtsbijstand moeten worden voorzien. Verder is een regeling gewenst voor vergoeding van kosten van getuigedeskundigen.

Conceptbesluit houdende vaststelling van het Reglement Justitiële Jeugdinrichtingen en daarmee verband houdende wijziging van enige andere regelingen (Reglement Justitiële Jeugdinrichtingen).

DNA-onderzoek

(21 december 2000, nr. 315)

Tot dusverre mag een DNA-onderzoek aan celmateriaal alleen plaatsvinden met het doel DNA-profielen te vergelijken. Het voorstel strekt ertoe ook uiterlijke persoonskenmerken van een onbekende verdachte vast te stellen, zoals geslacht, ras of bevolkingsgroep. Die laatste kenmerken zijn niet met zekerheid vast te stellen. Daarom is de regeling op dit punt prematuur. Beter is het eerst de resultaten van internationaal DNA-onderzoek af te wachten.

Conceptwetsvoorstel houdende wijziging van het Wetboek van Strafvordering van de regeling van het DNA-onderzoek in strafzaken in verband met het vaststellen van uiterlijke persoonkenmerken uit celmateriaal.

Strafbaarstelling discriminatie op grond van geestelijke of lichamelijke handicap

(21 december 2000, nr. 316)

Het conceptwetsvoorstel beoogt beëdigende uitlatingen wegens geestelijk of lichamenlijk handicap en het aanzetten tot haat, discriminatie of gewelddadig optreden in verband hiermee strafbaar te stellen. De Orde kan zich volledig vinden in de voorgestelde wijziging.

Conceptwetsvoorstel houdende toevoeging van het begrip geestelijke of lichamelijke handicap aan de artikelen 137c en 137f van het Wetboek van Strafrecht.

VENNOOTSCHAPSRECHT

Openbare biedingen op effecten

Aan de vaste commissie voor Justitie van de Tweede Kamer (7 augustus 2000, nr. 304)

Het advies bevat een aantal principiële punten, waaraan de kamer meer aandacht zou moeten besteden bij de behandeling van het wetsvoorstel. Deze betreffen onder andere het belang van de interpretatie van de SER fusiegedragsregels, de toegankelijkheid van de STE voor vragen over toepassing van de regelgeving en de regeling met betrekking tot toetsing van biedingsberichten. Daarnaast bevat het wetsvoorstel technische en tekstuele onvolkomenheden.

Wetsvoorstel tot opneming in de Wet Toezicht Effectenverkeer 1995 van bepalingen betreffende openbare biedingen op effecten (27 172).

Openbare biedingen

Aan de Ministers van Financiën en Justitie (7 augustus 2000, nr. 305)

Het advies heeft in hoofdzaak betrekking op de bepaling van de 'control' (artikel 5 Richtlijn), die bij verkrijging van effecten tot het uitbrengen van een openbaar bod is verplicht. Het is beter te kiezen voor een forfaitaire norm en wel zo dat bij de beschikking over een bepaald percentage aan effecten, zeggenschap wordt verondersteld. Dit komt de rechtszekerheid ten goede.

De voorbereiding van het wetsvoorstel inzake openbare aanbiedingen krachtens de 13e EG-Richtlijn ter harmonisatie van het vennootschapsrecht.

VREEMDELINGEN

Vreemdelingenwet 2000

Aan de vaste commissie voor Justitie (5 september 2000, nr. 307)

Het ontbreken van een criterium voor toepassing van de 48-uurs-procedure in asielzaken is zorgelijk. Deze was bedoeld voor op het eerste gezicht kansloze asielverzoeken. Ook in andere zaken blijkt de 48-uurs-procedure in de praktijk te worden toegepast. Een duidelijke definitie is van groot belang. Ook moet speciale aandacht worden besteed aan de ingangsdatum van de verblijfsvergunning die na toepassing van het besluitmoratorium wordt verleend.

Concept vreemdelingenbesluit 2000

(15 september 2000, nr. 308)

De wijziging van de vreemdelingenwet maakt aanpassing van het vreemdelingenbesluit noodzakelijk. De hardheidsclausule moet worden verruimd. De termijnen in de asielprocedure zijn dusdanig kort dat adequate rechtsbijstand soms nauwelijks mogelijk is. Het begrip 'procesuur' in de AC-procedure moet eenduidig worden gedefinieerd. De vreemdeling moet in ieder geval binnen de 48-uursprocedures en redelijke gelegenheid krijgen om zijn zienswijze kenbaar te maken.

Bijlage 2. Specialisatieverenigingen en hun contactpersonen

Vereniging van Agrarisch Recht Advocaten
Mr. R.K.E. Buysrogge (Zwolle)
telefoon 038 - 4215005

Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Amsterdam
Mr. R.K. Wiebosch (Haarlem)
telefoon 023 - 5319576

Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Ressort Arnhem
Mr. R.J. Voorink (Zutphen)
telefoon 0575 - 545455

Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Breda/Den Bosch
Mw mr. V.F.G. Nowak (Eindhoven)
telefoon 040 - 2977377

Vereniging Haagse Arbeidsrecht Advocaten
Mr. M.J.M.Th. Keulaerds (Den Haag)
telefoon 070 - 3760606

Vereniging Arbeidsrecht Advocaten arr. Maastricht en Roermond
Mr. P.J. Nevelstein (Maastricht)
telefoon 043 - 3506200

Vereniging Noordelijke Advocaten Arbeidsrecht
Mr. P. Rollingswier (Groningen)
telefoon 050 - 3141512

Vereniging Rotterdamse Arbeidsrecht Advocaten
Mw mr. H.E. Meerman (Rotterdam)
telefoon 010 - 4042111

Nederlandse Vereniging van Advocaten-Belastingkundigen
Mr. R.L.H. IJzerman (Den Haag)
telefoon 070 - 3488700

Vereniging voor Bouwrecht Advocaten
Mr. M.A. van Voorst van Beest (Den Haag)
telefoon 070 - 3245544

Vereniging van Huurrecht Advocaten*
Mr. T.H.G. Steenmetser (Amsterdam)
telefoon 020-6776969

Vereniging van Incasso Advocaten
Mr. P. van der Mersch (Rotterdam)
telefoon 010 - 2418900

Vereniging Informatica Recht Advocaten*
Mw mr. H.C. Hoogeveen (Amsterdam)
telefoon 020 - 5533600

Vereniging Insolventierecht Advocaten (INSOLAD)*
Mw mr. M.E. Schmidt (Doorn)
telefoon 0343 - 420419

Nederlandse Advocaten Vereniging Internationale Handel
Mw mr. F. ten Bruggencate (Maassluis)
telefoon 010 - 5990297

Vereniging van Letselschade Advocaten*
Mw mr. F.H.Th. Munneke-Lourens (Alphen a/d Rijn)
telefoon 0172 - 447070

Nederlandse Vereniging van Mediation Advocaten
Mr. C.B.J.M. Samson (Arnhem)
telefoon 026 - 3538211

Vereniging van Milieurecht Advocaten*
Mr. G.J.M. Cartigny (Rotterdam)
telefoon 010 - 2240486

Vereniging van Onteigenings-Advocaten
Mr. T.J. van Drooge (Almelo)
telefoon 0546 - 535565

Vereniging Personen- en Familierecht Advocaten*
Mr. W.H. Kesler (Enschede)
telefoon 053 - 4331133

Vereniging van Advocaat-Scheidingsbemiddelaars*
Mw mr. E.N.F. Licht (Den Haag)
telefoon 070 - 3626215

Specialisatievereniging Sociaal Zekerheidsrecht Advocaten (SSZ)
Mw. mr. L.J. v.d. Veen (Groningen)
telefoon 050 - 3185286

Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten*
Mr. P.W. van der Kruijs (Den Bosch)
telefoon 073 - 6122266

Nederlandse Vereniging voor Vervoerrecht Advocaten
Mr. R. de Haan (Rotterdam)
telefoon 010 - 4137000

Vereniging van Advocaten voor slachtoffers van personenschade (ASP)
Mr. J.M. Beer (Amsterdam)
020-6732199

** Deze vereniging organiseert een specialisatie-opleiding voor (aspirant) leden.*